

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri 5 fl. la
anu.

S PERANTIA.

Fóia literaria-besericésca.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá franco
catra Redactiunea „Spe-
rantiei“, la Aradu, strat'a
Capelei, Nr. 26.

Organulu teologiloru romani din Aradu.

Foi'a acést'a sub redactiunea colegiale a membriloru societatii de leptura si sub auspiciile superioritatii scolastice
ese de doue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiescecarei lune.

Invitare de prenumeratiune

la

„S P E R A N T I A“

pentru semestrulu alu II-lea Iuliu-Ianuariu.

Necesitatea unei foi bisericesci trebuie se o simtiésca ori care crestinu si romanu adeveratu; càci intrându biserice'a nóstra nationala in o *epócha noua*, in care credintiosii ei au de a se bucura de o *constitutiuine adeverata*, prin care fiescecare crestinu si-póte exercitá dreptulu seu si colucrâ pentru infflorirea bisericeii, acareii'a membru constituitivu este. Acést'a noua organisatiune in lips'a unei foi bisericesci ar' remanea *obscura* pentru viitoriu, si istori'a ei ar' suferi *defectuositate*.

Tenerimea clericala luandu in consideratiune acést'a necesitate, întreprinsa de nou edarea organulu seu „Sperantia“, care in acestu semestru s'a bucuratu de o spriginire suficianta din partea on. publicu. Inse ca „Sperantia“ se póta corespunde mai pe deplinu misiunei sale, se recomanda in o spriginire si mai caldurósa a on. publicu, ca asia pe semestrulu II-lea se póta esi mai de multe-ori intr'o luna; de órece spatiulu ei de acum fiindu prea angustu, nu e in stare de a cuprinde terenulu celu mare bisericescu si scolariu, si ca se se póta face aceea posibilu apelamu la marinimositatea tuturoru acelor'a, cari se intereséza de infflorirea bisericeii nóstre romane. Pretulu de prenumeratiune se póte vedé in fruntea foiei.

Redactiunea.

P R E D I C A

despre

E D U C A T I U N E,

de

Georgiu Morariu.

(finea)

II.

Atâta I. A. despre crescerea cea trupésca, ér' in câtu pentru crescerea cea sufletésca, observu, cà acést'a este cea mai de frunte, prin acést'a póte dovedí mai vertosu omulu, cà e constituitu dupa chipulu si asemenarea lui Ddieu; acést'a este compasulu, care indrépta pre omu càtra calea destinulu seu, càtra pamentulu promisiunei, a vocatiunei omului pe pamentu.

In partea acést'a dara I. A. vi voiu cuventá despre *educatiunea sufletésca*, la ce ve provocu se fiti cu atentiune.

„Fric'a Domnului este inceputulu cunoscintiei“ — dice intieleptulu *Solomonu* (c. 1. v. 17.) Parintiloru! prim'a si cea mai santa datorintia a vóstra este: se vi educati fii vostri in fric'a Domnului, càci prin acést'a ati seditu in inimele loru plantele cunoscintiei adeverate, ale intieleptiunei. A cunóscé pre Ddieu, a ascultá, a impliní, a urmari si a portá téma moralicésca de elu: acést'a este intieleptiunea cea mai mare a omului, acést'a este tesaurulu celu mai pretiuitu pe care „*Molii nu-lu manca, furii nu-lu sépa*“ Ca acést'a intieleptiune se prinda adunci radecini in omu, e de lipsa: ca omulu se o invetie inca in te-

neretie, in fraged'a copilaria; atunci cându sufletulu lui e mai vertosu capace de a-si insusi tóte invetiaturile si e ca nuiau'a cruda, carea se 'ndóia usiúru; da, atunci candu sufletulu si trupulu omului se afla in primavér'a vietii sale. Si precumu frumséti'a primaverei naturii, sunt florile ei frumóse si respiratórie de odor: asia si frumseti'a junetiei, carea e primavér'a omului, este educatiunea buna, invetietur'a; si érași, precumu natur'a mai vertosu primavér'a se vede a-si desvóltá tóte placerile si gratiile sale prin radiile binefacatórie ale sórelui: astfelu si natur'a omenésca mai vertosu in primavér'a vietiei sale e capace a desvóltá sementiele si plantele sedite de o educatiune buna si edificatória. Sediti dar! — o sediti parintiloru in inimele mladitieloru vóstre de timpuriu sementiele si plantele cunoscintiei adeverate, seditile, ca astfelu prindiendu acele adunci radecini, se crésca si se aduca frupte, cari frupte se li servésca de nutremantu pan' la apusulu sórelui vietiei, pan' in érn'a naturei omenesci, in carea adormindu in Domnulu, sà se trediésca, buna óra ca natur'a. in diorile vietiei cei eterne, carea viétia ascépta pre acei'a. cari si-au implinitu chiamarea loru pre pamentu dupa voi'a si legile lui Ddieu!..

Ati auditu I. A. in partea antaia a cuventarii mele. cumca pruncii sunt ai lui Ddieu. Da, dupa credinti'a crestinésca, nu cugetati, cà ei sunt o proprietate

eschisiva a parintiloru; nu I. A. acést'a o credu nu-mai pagàni, caror'a li iertatu tocmai a-si si omori pruncii loru, fàra ca se fie pedepsiti de cineva pentru acést'a. (Asia facu Chinesii.) Pruncii I. A. sunt tesaure séu comóre date dela Ddieu parintiloru pentru educatiune, din ce potemu deduce: cà ei voru avé se dee socóta, buna-óra ca *servii despre talanti*, in antea tribunalulu cerescu. — Si càtu e de nemarginita bunatatea lui Ddieu! elu pentru educatiune promite si remunerare! precum se vede la *Mateiu* c. 5. v. 19. „*Celu ce va face si va invetiá: acel'a mare se va chiamá intru imperati'a ceriului*“ si érași pentru parintii cari nu pórtá grige de ai sei, éta ce dice Ap. càtra Coloseni: „*Cine nu pórtá grige de ai sei, si mai vertosu de ai casei sale, de credintia s'a lepadatu si este mai reu de càtu celu necredintiósu.*“ — Intru ingrigirea acést'a despre educatiunea prunciloru trebue I. A. se aveti in vedere societatile, prietenii buni si rei, de care e incungiuratu copilulu. — Priviti pomulu crescutu in societatea arboriloru selbatici cum e bietulu de sterpitu, nadusitu de ramuri selbaticé, ér' fruptele lui càtu sunt de strapeditóre! — Si érași, priviti pomulu, care cresce in gradina, in societatea altoru pomi nobili, sub ingrigirea gradinariulu nisuitóriu, care taie ramurii selbatici de pe langa elu, care lucrati'a de omide, priviti dicu unu astfelu de pomu, cum se 'naltia maretiu! Esaminati fruptele lui càtu

Foisióra.

Despre crescere si mai cu séma despre crescerea juneloru romane.

(Urmare.)

II.

„Ein gutes Weib ist ein grosses Capital.“*)
Prof. Stein.

In partea d'antaiu a acestui studiu m'am nisuitu a aretá, cumca chemarea femeiloru avemu de a o cercá in viéti'a privata. — Crescerea femeiloru trebe se fia in acordu cu recerintiele acestei vietii. —

Viéti'a publica e pretutindenea omogena fiindu-cà se baséze pe caracterulu generalu a unei natiuni ori tieri — si acestu caracteru nu se schimba in tempu decatu in secli, si nu in spatiu decatu in cele mai mari departari. — Noi, europenii, avemu o viéti'a publica multu pucinu omogena; chiaru viéti'a publica a chinesisiloru are multu comunu cu a nóstra. In viéti'a pub-

*) O muiere buna e unu capitalu mare! — Profesoru din sciintiele ociale — econ. nat. etc. in Viena. —

lica este o parte generala, care trebe se fia pretutindenea aceiasi; in viéti'a omenirei sunt legi si procese organice, care nu se potu alterá. —

De totului alt'a e viéti'a privata; ea se baséza pe individualitatea omului singuratecu si e tocmai ca acést'a eterogena,

Se intramu in o casa mare, in care locuescu in patru etagiuri d. e. 100 familii. — De vomu privi in viéti'a privata a astoru familii, cari locuescu de-odata sub acela-si acoperementu, vomu dá de ce'a mai mare eterogenitate. — Trebuintiele voru fi pretutindenea eterogene; ori cari va trai dupa modulu seu specialu. — Si pentru-ce traiescu acesti omeni in diferite moduri? — ori nu sunt ei omeni egali in fiintia? — Ori-care omu are insusirile sale individuale; pe langa tóte cumca elu e in fiintia egalu cu ori-care altu omu, aceste insusiri-lu deschilinescu. — Omulu cu talinte nu e, ce e celu idiotu; omulu avutu, nu e ce e celu sermanu: avocatulu nu e ciobotaru si preotulu nu gradinariu. — „Eu sum ace'a, ce amu si sciú!“ — Pe bas'a acestei eterogenitati individuale a

sunt de frumoase! Gustările câtu sunt acele de dulci! Vedeti I. A. acést'a este icóna educatiunei. ... Pomulu din àntaiu ni pune la privire prunculu fora educatiunei, paresitu, si asia dicendu — insalbatecitu; societatea reiloru sunt ramurii selbatici, omidele; ér' faptele lui rele sunt fruptele strapeditórie. — Pomulu celu din gradina ni infacisiédia prunculu, care umbla la biserica si scóla, gradinariulu este preotulu, invetiatoriulu, cari prin invetiaturi nisuescu ca mintea pruncului se se luminedie, se aduca frupte frumoase si bune. — Insemnátive inse I. A. cà pe langa scóla trebuie, ca parintii si acasa se faca tóte cele ce servescu spre luminarea priceperii prunciloru, si mai vertosu, se bage sém'a parintii, ca se nu dee esemplu reu copiiloru, ci se aiba in vedere cuvintele Ap. càtra Efes.: „Voi parinti! nu intaritati pre fíi vostri spre mania, ci i-cresceti pre ei intru invetiatur'a si indemnarea Domnului.“ — Din aceste cuvinte poteti vedé I. A., cà educatiunea prunciloru trebe se fia condusa de spiritulu blandetieloru, si nici de cum se fia aspra, càci prin o astfelu de maniera, in tocmai ca de ventulu celu furiosu, care sufla florile pomiloru: se voru stricá copiii. — Invetiatur'a trebuie se fia blanda, ca-si ploia cea lina, carea intra aduncu in pamentu si ingrasie plantele. —

Cându vi cuvintediú I. A. despre datorintia santa a parintiloru pentru educatiunea fiiloru sei, totu

odata trebuie se vi intorecu atentiunea si la cuvintele lui Cristosu cari dieu „*Lucrati pana aveti lumina!*“ Aceste cuvinte astfelu trebuie intielese, ca parintii se-si crésca pruncii loru pana au *luminatori*, pana se bucura de libertatea si dreptulu loru pe acestu terenu; de óre-ce erá timpulu, cându, romanulu mai vertosu, nu se bucurá de acésta libertate, de acestu dreptu; erá timpu in care copilulu romanulu erá adusu dela scóla cu manile in spate legate de stapanulu seu, — ma inca si batutu pentru vointia lui de a invetiá carte... Erá si asia timpu, in care romanulu nu audiá in biserica limb'a s'a materna!... Da, I. A. Vedeti! astfelu de timpuri au petrecutu stramosii nostri!.. Grele timpuri au fostu acele!.. Acum inse fia binecuvintatu numele Domnului, cà traimu in unu timpu mai ferice. „*Lumin'a lui Cristosu luminédia tuturoru.*“ Romanulu s'a deceptatu „*din somnulu celu de mórte*“ din letargia seculara. Sórele unei vietii mai fecrice si-resfira radiiele si asupra romanulu. Acum avemu santa datorintia, ca cu poteri incordate se nisuiamu a aduce la locu aceia ce amu perdutu. Si ce amu perdutu? veti intrebá I. A. — Amu perdutu invetiatur'a, da, cu acést'a amu remasu inderetrulu altoru popóre, si in timpulu de adi numai invetiatur'a ne póte mantú de perire!... Numai invetiatur'a ne póte face atátu de tari: câtu se ne potemu luptá cu barbatia contra multoru rele ce ne incungiura. In timpulu de adi *mai multu cu*

omeniloru singurateci se nascu prin lucrarea economica si spirituala in viétia publica *clasele sociale*. Omenii mai omogeni se grupara in o clasa. — De si sunt tierenii intra sine eterogeni, ei sunt facia cu clas'a invetiatorulu d. e. unu intregu compus din parti omogene fiindu cà nu privimu in ei decátu la aceia, ce e omogenu in totu.*) — Asia vom dá si intre familiile din cas'a luata de esemplu de o omogenitate in eterogenitatea generala. — In parteru vomu dá de acea-si viétia cu pucine schimbari, de negotiatorii ori manufacturieri; in etagiulu I. vomu aflá mobilatiune eleganta, o viétia plina de placeri s. a. m. d. — si mergendu mai susu vomu vedé o scadere graduata.

Tóta clas'a sociala are trebuintiele sale speciale tiarenii tocmai ca aristocratii, profesionistii tocmai ca invetiatii — séu ori cari altii. — Crescerea unui omu si in specialu crescerea unei femeia trebe se fie acomodata trebuintieloru clasei, de care se tiene ori speréza a se tiené. — Ne fiindu crescerea in a cordu

*) Se intielege cumca unu omu pote apartienu mai multoru clase: tieranulu avutu d. e. — Acést'a nu e inse clasarea positiva.

cu trebuintiele vietiei, se nasce unu cotrastu in viétia insasi. —

Suntu in crescerea femeiloru de adi multe, cari paru de lucruri fàra pretiu. Femeia se vorbésca limbe, se aiba cultura generalu si-ce e mai modernu se bata forte-pianulu. — Aceste nu sunt lucruri fàra pretiu: ele potu fi periculóse, nepractice ori necesarie. — E nepracticu, ba dóra si periculosu pentru soci'a unui ciobotariu sermanu ori invetiatoriu cu léfa mica de a avé virtutile mai de susu: de are forte-pianu si umbla in societati, in cari-si póte representá calificatiunea sa in cultura, atunci ruinéza economi'a barbatului; nu are insa forte-pianu si nu umbla in atari societati, atunci ar fi potutu remané si fàra de aceste virtuti. In casulu d'antaiu dàmú de unu periclu, in alu doilea de unu lucru fàra pretiu, nepracticu. — Da totulu altele sunt inse trebuintiele altoru clase. Pentru unu omu cultu e cultur'a o trebuintia. Forte-pianulu si cultur'a generala a sociiei sale potu fi pentru unu advocatu medicu etc. — trebuintie tocmai ca pànea de tóte

mintea: de catu cu poterea. — Dreptu aceea: „*Luminédia-te si vei fi;*“ „*Voescu si vei poté*“ se ni fia devis'a nóstra. — Ca se potemu strabate din intunerecu la lumina, ca se ne potemu desceptá din nesciintia: avemu lipsa de invetiatura, de *biserica*, de *scóla*. Numai *biseric'a* si *scol'a* ne póte mantui de mórte suflétésca. Aceste sunt focularile, unde se pastrédia viétia si onórea unui poporu. Déca voimu a traí pe viitori ca crestini romani, déca voimu ca némulu nostru se nu fia objetu de batjocura in antea strai- niloru, cari ne-au intrecutu in tóta privinti'a — avemu se cercetamu *biseric'a* si *scól'a*. Avemu se educamu tenerimea, carea este sperantia viitoriului nostru, avemu se provedemu tenerimea cu arm'a invetieturei si a intieptiunei!

Desfasiurandu-ve estu modu I. A. lips'a ingrighi- rei, bunetatile, urmarile triste, si cu unu euventu insemnatatea cea mare a educatiunei trupesei si sufl- tesci, si aretandu-ve cátu de placuta este ea lui Ddieu: urmédia se aruncamu o privire asupra starei de educatiune a prunciloru de romani, se vedemu óre corespunde aceea asceptarii timpului? . . . óre corespunde voiei lui Ddieu? . . . La acést'a intre- bare I. A. durere, respunsulu este — ba; si de trei ori — ba; nu corespunde aceea nici asceptarii tim- pului, si ce e mai multu, nici voiei lui Ddieu! . . . Iu- decati insive. Óre póte-se numí de crescere buna

dilele. — Potinti'a de a indestuli trebuintie, nasce trebuintie noue. —

Asi dori, ca prin tóte, câte le-am disu pàna aici se fi produsu o impresiune concreta in onoratii cetitori; cumca pentru crescerea femeiloru nu este decàtu un'a norma generale: trebuintiele de viétia ale acelei clase, de care se tienu ori la care aspiréza fe- meile care voimu a le cresce. —

Crescerea e eterogena tocmai ca individualitatea si viétia privata basata pe ea.

Viéti'a privata se baséza pe individualitatea ome- niloru singurateci. Individualitatea nu e inse decàtu a forma in care apare omulu ca atare, e form'a in care se realiséza ide'a „omu.“ — Toti omenii ete- rogeni sunt ca omeni fiintie omogene; in toti este o parte, care e egala cu a celor'a-lalti: — Dela rege pàna la cersitoriu, delà filisofu pàna la idiotu trebe sè aiba totu singurateculu unu momentu. care e con- gruentu in tote partile intregului socialu. Omenii nu - mai atunci putu compune unu intregu, déca ei au parti, cari ii léga la olalta si-ii face unu intregu ide-

acea trista scena, cându observamu pe multi copii de romanu in capulu iernei cu inbracamintele cele mai slabe, rupte, pe langa aceste atátu sunt unii de negrigiti, nespalati: incàtu ti-vine se credi, cà pa- rintii astorfelu de copii n'au crescutu in societate omenésca. — E lucru firescu, cà cu acésta neglignare trupésca stà in legatura si neglignarea suflétésca, si acésta din urma trage dupa sine cele mai triste ur- mari! Copilulu paresitu de crescere, se'n salbatices- ce, capeta naravuri rele, nu scie ce e onórea facia cu de aprópele, facia cu parintii, cu mai marii sei si facia cu Ddieu; nu scie, pentru cà mintea lui nu vede lumin'a cea ce se póte cascigá numai in bese- rica si scóla. . . Si ve intrebú: pre cine apésa sar- cin'a respunsabilitatei? — Acea nu póte apesá pre altii decàtu pre parinti! . . . da, pentru cà sunt unii parinti, cari provocati fiindu de binevoitorii loru asi dá prun- cii la scóla, ti-stau nainte cu respunsulu: „*nu voescu se fia prunculu meu mai mare domnu decàtu mine;*“ „*nu voiu se facu din elu popa.*“ Va se dica déca parintele a crescutu fora invetiatura, in orbia sufl- tésca: apoi crésca si prunculu astfelu, ca nu cumva se 'ntréca pre tatalu seu; séu se vi-o punu I. A. intieptiunea acést'a desiarta a unoru parinti intr'o icóna: tata locuesce intr'o casa ruinanda, elu se nu- si-iee ostanéla a o mai radicá si intari, ca nu cumva prunculu, care i-va fi ereditoriu, se fia mai mare

alu. — Ace'a parte a vietiei, care se baséza pe acé- st'a parte omogena a omeniloru, trebe sè fie omo- gena. — In viétia regelui si cersitoriuului trebe se fie pe langa tóta ete-rogenitatea si o omogenitate. Si fiindu omogenitate in viétia, trebe se fie si in trebuintie, si prin urmare si in crescere. —

Despre momintele generale a unei cresceri nu se póte vorbi mai detaiatu la acestu locu. Ca fiintie morale toti omenii sunt egali: crescerea morala trebe se fia la toti omenii comuna fiindu-cà ea purcede din trebuintiele basate pe fiinti'a omenésca.

Numai unu momentu alu cresceri generale este la care mi-permitu a face óresi-ce reflexiuni mai speciale: acést'a e momentulu *economicu*.*) —

Despre insemnatatea vietiei economice nu se póte vorbi indestulu. . S'ar poté dice, cumca omulu e na- inte de tóte unu factoru economicu. S'a disu dejá de multu, cumcà „Eu sum, ce *amu* si *sciu*.“ Capita- lulu spiritualu si materialu sunt valórea omului in

*) Me voru scusá onoratii cetitori pentru-cà indesu acésta materia estinsa in unu locu asia de angustu.

domnu de càtu tatalu seu, posiediandu o casa mai buna; — fiulu, dupa esemplulu tatane-seu, totu asia se o lese pe séma sucesoriloru sei; — si asia totu mai departe, dela tata la fiu, nepotu stranepotu etc. se se tiena fiesce-care mortisiu pe langa aceea ce-au ereditu — pe langa cas'a ruinanda. Nici unulu se n'o 'ntarésca, se n'o radice, ca nu cumva se faca mai mare domnu pe urmatóriuulu seu. . . Iudecati acum I. A. insive! Deduceti cu mintea sanetósa: — ce s'ar' intemplá si mai pe urma cu casa ruinanda? ce s'ar' intemplá cu unu atare ereditoriu? Nu dar' cà cas'a aceea si mai pe urma se va ruiná? nu dar' cà fórté usióru s'ar' poté intemplá ca ereditorii, — fiii, nepotii, séu stranepotii se fie cutropiti sub ruinele ei?! . . Da, cu adeveratu aceste triste urmari ar' resultá din negligarea repararii si a intaririi ei! . . Vedeti I. A., asia se va ruiná mosi'a putredita pre fiii acelu parinti, cari se tienu cu cerbicia de parerile cele deserte ce vi le-am espusu mai susu! . . .

Cartea, invetiatur'a, sciinti'a, — sunt de lipsa in timpulu de acuma nu numai preotului, fisicalului, ci sunt de lipsa acelea tocmai si diasiului si plugariului; trebuie de a cum inainte si plugariulu se cetésca carti folositorie economiei sale, da, mai bine se cetésca in timpu de odina decâtu se petréca in birtu si in alte locuri rele. Se cetésca, se-si cascige cunoscintie. sà se póta aperá contra insielatiuneloru, si prin acést'a

viétiá publica si mesurariulu vietiei private. In adeveru nu e intreg'a nostra viétiá decâtu unu firu de trebuintia si o lupta ne intrerupta spre indestulirea acestor'a. Trebuintiele sunt motivulu desvoltarei spirituale; nepotendu-le aceste idestulí, omulu ar' trebui se despereze si se resigneze la desvoltarea sa. Pentru-ce se lucreze omulu atunci, cându elu nu mai are trebuintie? — Óre nu ar fi o nebulia ace'a, deca claditoriulu ar face palatulu numai spre a avé de lucru, ori spre a ave de derimatu? — Si in adeveru si in acestu casu ar fi condusu de trebuintie! — Se privimu la omenii, la natiunile care nu au trebuintie se privimu la chinesi, acaroru trebuiatie stagnéza de mii de ani: vede-vomu la acesti omeni o propasire? Numai acelu omu si numai ace'a natiune va propasi, care avendu trebuintie, si le voru pune de scopu si voru lucrá spre a si-le indestulí, — Si prin ce se indestulescu trebuintiele? — Numai prin rezultatulu lucrarei personale; numai prin omu insu-si, — Si lucrarea, care tinde de a indestuli trebuintiele, cu tóte organisme si rezultatele ei, e economi'a. —

se-si cascige si o stare mai buna materiala, — carea intr'adeveru ar' inchepe pe romanulu nostru.

Siliti-ve si bucurati-ve parintiloru de aceea, cà lesati càtu mai buna moscenire pe sém'a filoru vostri ca astfelu se vi binecuvinte memori'a si tierin'a vóstra; Fia-vi tóta bucuri'a vietiei fiii vostri! Fia-vi totu tesaurulu pruncii bine educati, intoemai cum a fostu Cristosu pentru Maic'a Fecior'a, carele in etate de 12 ani siedé in mediloculu fariseiloru, invetiandui pre ei. —

Fia-vi esemplu *Anthus'a* maica *St. Ioanu Gura de auru*, carea remanendu in etate de 20 ani veduva si din familia stralucita, nu voi a se maritá nu mai ca se se póta consacrá cu totul educaciunei fiului seu Ioanu. —

Servésca-vi de indemnu nobilu si educatiunea ce a dat'o *Corneli'a* mum'a *Grachiloru* filoru sei. Acést'a muma pré intielépta, carea tiené de celu mai frumosu ornamentu pentru o mama educatiunea cea buna a filoru sei *Tiberiu* si *Caiu*, dice istori'a, cà odinióra venindu la dins'a in vediuta o dómna, intraltele incepù ai aretá *Corneliei* pretiésele sale, si la intrebarea dómnei despre pretiésele *Corneliei*, i-adusu inainte copii dicendu-i: „*Dómna mea, éta pretiésele mele!*“ — Acést'a a fostu unu modelu de mama!

Asia mi-ar' placé se se póta laudá tóte mamele romane din timpulu nostru! . . .

In viéti'a privata apare economi'a ca economia individuala, *economia privata, economia de casa*.

Dela inceputulu vietiei sale are omulu acésta economia, si in atâte mii de ani a cugetatu fórté pucinu despre ea. In scrierile lui Moise, in-alui Platonu si Aristotelu, éra mai cu séma in scrierile Apostoloru crestinatatii aflamu ici-colé cate o alusiune neconsciuta; seriosu nu a cugetatu neci chiaru seclulu nostru despre economia si mai cu séma despre economi'a individuala, decâtu in tempulu mai nou. — Numai adi vede lumea, cumca tocmai asia pre cum se baséza desvoltarea intregiei omenimi pe individualitatea singurateciloru, tocmai asia purcede si viéti'a economica din economi'a individuala. Adi privimu economi'a de casa, de ace'a, ce e: de unu intregu organicu, care are o viétiá multu pucinu de sine statatoria. —

(Va urma.)

Joanu Slaviciu.

Apoi insufletitive si de fapt'a maicei lui *Stefanu celu mare*, a principelui romanu! Istori'a ni spune că navalindu turcii asupra *Moldaviei* — *Stefanu* re'tornà batutu de ei la cetate. *Elen'a* maic'a sa nu voià alu lesà in cetate, ci-lu indrumà n'apoi se-si stringa óstasi si mai bine se móra pentru tierá si natiune, decatu se cada in robia patria sa. — *Stefanu* ascultà de sfatulu maicei sale si-adunà óstea sdrobotita, alungà si batù pre turci cumplitu! . .

In fine I. A. intristati-ve si de umarile cele rele ale creșterei, intristative de preotulu *Illi*, din legea veche, care pentru educatiunea cea rea, ce a dat'o filoru sei fù cumplitu pedepsitu inpreuna cu ei de càtra Ddieu, càci éta ce aflamù scrisu despre elu in cartea imperatoru (Capu 3 v. 3) „*Voi resbunà asupr'a casei lui pana in vécu, pentru nedreptatile filoru lui, cà a sciutu cà graescu de reu pre Dieu fii lui, si nu i-au certatu pre ei.*“ — Aminu.

Aducerea mósteloru St. Patriarchu Grigoriu in Athen'a.

La 29 Apriliu, Joi pe la 10 óre. antem. au venitu in Sânt'a biserica a mitropoliei (*in Athena*) Majestatile loru regele si regin'a, presedintele si membrii S-tului Sinodu, archireii cei aflatori in capitala, ministrii Statulu si tóte autoritatile superióre, si in presinti'a loru, indata ce s'a deschisu sacrulu sicriu, care continea santele móste ale ieromartirulu Grigoriu, s'a reversatu (stopindu-se) in biserica *unu miroso din cele mai ne spuse si admirabile*, care a inspaimentatu si a miscatu pàna la lacrimi pre toti asistentii, si mai cu séma pre regii iubitori de Cristos, pe respectabilulu archiereu alu nostru si pre toti cari apartinu la piós'a si maréti'a generatiune a luptei sacre. Asemene a inspaimentatu pe toti si conservarea estraordinaria si supra-naturala *contra legiloru naturei* a S-tului corpu alu S-tului patriarchu, care erá intregu, si numai la nasu, la gátu si la pitióre erá mutilatu. Acést'a a provenitu negresitu pentru cà s'a facutu mutilarea corpulu patriarchulu de càtra nisee Evrei nepiosi — cându, dupa ce s'a spandiuratu S-tulu patriarchu Grigoriu de càtra pagànii otomani, s'a luat si s'a tåràtu pe la ulitiele Fanarulu si Balata, pàna ce fuse aruncatu in Bosforu, de unde s'a scosu si s'a transportatu in Odes'a de càtra unu capitaniu anume Selavu, a caruia familia erá deja presinte la Athena, marturisindu acestu adeveru necontestabile, — medicii, facendu autopsia, s'au rostitu cà santele móste sunt intregi, *ca nu s'a facutu nici o scotere de taierile*

cele din intru ale corpulu, ca se presupuna cine-va cà erá imbalsamitu. cà burt'a nu pórtà nici o taietura, si prin urmare santele reliche nu suntu imbalsamite, ei suntu sante, dupa canónele eclesiei nóstre ortodose.

Asupra acestoru adeveriri s'a asternutu unu protocolu oficiale, subscrisu de càtra toti in genere cei in dreptu. Asupra santeloru reliche s'a castigatu o cruce si o icóna a Mantuitoriulu, pe care Maiestatea Sea, prea piós'a regina a Grecei de evlavie le-a luat u la palatu. Poporulu pe fia-care di saluta sacrele móste, si se bucura de minunatele opere ale Dumnedieulu nostru, care preamaresece pre cei cari imita patíma manitóre a lui Cristosu, Dumnedieulu nostru.

„*Telegraphulu*“

Protocolulu siedintieloru sinodulu II. eparchialu alu diecesei aradulu tienuta in Aradu la Domineca Tomei 1871.

Siedinti'a a VIII.

tienuta in 19/22. Aprile 1871.

Presedintele: ordinariu.

Notariu: *Georgiu Pop'a*.

Nr. 109. Siedinti'a se deschise la 9 óre deminéti'a, si findea protocolulu despre siedinti'a ultima nu se potuse gati pana acum'a,

Autenticarea acestu'a se amena pe siedinti'a ce vine.

Nr. 110. Ilustritatea Sa Présantitulu Parinte Episcopu-presiedinte, presinta scrisórea protopresviterulu din Deva *Ioanu Papiu* de datulu 7 Aprile a. c. Nr. 60/1871. cu trei anesse, in cari se cere, ca se se deschida colecte in eparchia pentru ajutorarea zidirei bisericei romane gr. or. din orasiulu numitu, carea deschidere de colecte s'a incuviintiatu si in consistoriulu archidiecesanu, —

Sinodulu hotaresece a incredintiá acésta cauza Présantiei Sale Parintelui Episcopu, ca se intreprinda dispusetiunile ce le va aflá cu cale. —

Nr. 111. Ilustritatea Sa Par. Episcopu-presiedinte respunde la interpeletiunea, ce *Sigismundu Borlea* membrulu acestu sinodu o facuse in siedinti'a II, cu privire la caus'a alegerii de preotu in Conopu, deslucindu decursulu acestei cause si accentuandu, ca déca cutarele se sente vatematu „de felu nu i se inchide calea recursulu. *Sig. Borlea* nu e multiamitu cu acestu respunsu, si face propunerea: „Despre decisiunea consistoriulu suntu a se incunoscintiá toti interesantii si deosebi alegatorii lui *Ioachimu Bacila*, incunoscintianduse totodata, cà suntu in dreptu a aplicá acea decisiune, si in casu de apelata a asterne tóte actele la forulu competente. Totodata consistoriulu este a se indrumá a face dispositiunile, si a dá ordinatiunile necesarie scauneloru protopopesci, ca in venitoriu in asemene casuri, fara cercetare se nu se aduca decisiuni nici prin scaunele protopopesci, nici prin consistorie“

Sinodulu nu primesce propunerea acést'a,ci ie scire de rezultatulu, ce s'a datu. —

Nr. 112. Se presinta petitiunea parochianiloru din comun'a Chisineu (protopresbiteratulu Pestesiuului) ca la alegerea de preotu ce se va tiené in acésta comuna conformu concursului espiratu si aplaciatu de consistoriulu oradanu, in loculu protopopului tractuale *Ioane Fasia*, sinodulu se delege pre asesorulu consistoriale *Teodoru Filipu*.

Se se transpuna acésta petitiune la consistoriulu din Orade, pentru tractarea ordinaria.

Nr. 113. *Michaiu Buneiu*, basatu pe conclusulu sinodalu de anu Nr. 62. interpeléza:

„Facutu-s'a investigatiunea disciplinaria ordinata prin sinodu contra protopopului din cerculu Pestesiuului, ca comisariu de alegere; si déca s'a facutu, constatatu-s'a, ca s'a luat protocolu despre alegerea facuta, de órace tocma protocolulu au lipsitu la verificarea deputatului din cerculu numitu; si déca s'a luat protocolu, pentru ce nu l'a transpusu la timpulu seu consistoriului?“

Parintele Protosincelu *Mironu Romanu* presiedintele consistoriului din Orade, raspunde: cumca investigatiunea disciplinaria s'a facutu, rezultatulu a fostu o improbare numitului protopresbiteru-comisariu. Actulu ce-lu arata interpelantele, prin care se marturisesce cumca s'ar fi luat protocolu, protosincelulu *Mironu Romanu* lu vede acuma pentru prim'a data, si-i pare reu, ca aseminea acte nu se dederu acelu foru, unde li erá loculu.

Sinodulu ié scire de respunsu.

Nr. 114. Deputatulu mirénu *Petru Suciu* adresédia presiedintiei interpelatiunea, déca preotulu *Macsimilianu Miclosi* din Radna, carele e invinuitu de unele faradelegi, mai functiunéza ca preotu?

Pré S. Sa Parintele Episcopu-presiedinte dá deslucire, cumca *Macsimilianu Miclosi* a suferitu pedépsa, si dupa aceea la rogarea mai multor'a din comuna, l'a restituitu de capelanu, inse procedur'a disciplinaria este inca in curgere.

Sinodulu ié in scire.

Nr. 115. *Mihaiu Buneiu*, in caus'a infintiárei unui consistoriu in Temisióra pentru partile ce apartienu la acelu districtu, propune:

„Sinodulu se indrume consistoriulu, ca adresanduse contra respectivele comitete protopresbiterali, se le intrebe cumca cu cátu voru se incurga la sustinerea consistoriului decretatu de infintiandu in Temisióra, avendu a face reportu sinodulu despre acést'a in prosim'a sesiune sinodala“ — Inse la propunerea lui *Sigismundu Popovicu*

Sinodulu hotaresce ca acésta cauza se se incredintieze comisiunei reorganisatórie.

Nr. 116. Pentru intregirea numerului membriloru din consistoriulu dela Orade conformu decisului de ieri din siedinti'a ultima, parintele protosincelu *Mironu Romanu* propune: a se alege o comisiune scrutinatória, si a se suspende siedinti'a, pentru ca membrii sinodali se-si dee voturile.

Se alege comisiunea scrutinatória in persónele membriloru: parintele *Teodoru Filipu*, *Sigismundu Popovicu* si *Davidu Nicóra*.

Siedinti'a se suspende pentru 10 minute ca membrii sinodali se-si póta dá voturile.

Nr. 117. Redeschidenduse siedinti'a, comisiunea scrutinatória reportéza despre rezultatulu votárei.

Au intr'unitu maioritaea absoluta a voturiloru:

a) pentru senatulu scolariu:

1. *Ioane Papu*, preotu in Buntesci.
2. *Stef. Borosiu*, advocatu in Borodu.
3. *Nicolau Zigre*, advocatu in Orade.
4. *Stef. Potoranu*, advocatu in Orade.

b) pentru senatulu epitropescu:

1. *Paulu Bodea*, preotu in Alparea.
2. *Nic. Popescu*, notariu in M.-Lazuri.
3. *Savu Andru*, notariu in Dumbravani.

Fiindca in senatulu scóleloru se receru 4 insi, éra in senatulu epitropicii 3 insi, comisiunea dechiara cumca acesti'a, cari au intrunitu maioritaea absoluta a voturiloru, suntu alesi, remanendu nesocotite voturile, câte se impartira intre alti candidati.

Pré S. Sa Episcopu-presiedinte, pronuncia validitatea acestoru alegeri si sinodulu primesce cu semne de bucuria.

Présanti'a Sa este incredintiatu, a dispune conformu decisului de sub Nr. 170. din sesiunea de anu.

Nr. 118. Par. *Ioane Ratiu* propune: „a se alege asesori onorari in scaunele protopopesi pre langa asesorii ordinari, pentruca se nu se impedece causele ce suntu de pertratatu.“ — Inse in urm'a desluciriloru date de presiedintia,

Sinodulu decide: cumca caus'a alegerii de asesori on se se astérna congresului natiunalu, ca se dee o decisiune definitiva despre provisiunea ce e de facutu candu numerulu asesiloru ordinari nu e de ajunsu pentru a tiené siedintie. Si pana atunci inse consistoriulu se îndruma la procedere rigurósa disciplinaria facia de acei asesori consistoriali si membri ai scaunelor protopresbiterali, cari nu s'aru presentá regulatu la siedintie.

Nr. 119. Reportulu comisiunei petitiunarie in caus'a reprezentatiunei sinodulu protopresbiteralu alu Siriei, pentru esoperarea sistárii ordinatiunei emanate de catrajurisdictiunea comitatensa a Aradului nr. 2822. in privinti'a incasárii sumelorú câte de 3. crucei de sufletu, eicetate pe sém'a fondului diecesanu. Comisiunea in umarea decisului sub nr. 53. propune, si

Sinodulu decide, a se estradá caus'a consistoriului concerninte pentru d'a face remonstratiune la respectiv'a jurisdictiune comitatensa.

Nr. 120. Se pune la desbatere reportulu comisiunei bugetarie pentru a statori bugetulu acestui sinodu eparchialu pe 1871. Comisiunea, prin referintele seu *Nicolau Zigrea*, propune si, sinodulu decide ca 1. diurnulu unui deputatu sinodalu e 4. fl. care diurnu se va redicá dela deschiderea sinodulu, respective dela di'a presentárii deputatulu la sinodu, si se va finí cu di'a incheiárii, respective a indepartárii deputatulu dela sinodu.

2. Pre dilele de concediu, deputiloru sinodali nu compete diurnu. Éra pentru deputatii, cari s'au presentatu numai pe un'a séu celu multu pe doue dile la sinodu viati-

culu a deca spesele de caletoria se reducu la diumatate din sum'a ce se statoresce.

Nr. 121. Se face propunere, si

Sinodulu decide pentru sesiunile venitorie: ca cata parte din diurne i se va subtrage cutarui deputatu din caus'a absintiei, atâta parte se i se detraga si din spesele de caletoria.

Nr. 122. Numit'a comisiune bugetaria propune si

Sinodulu decide: ca spesele de caletoria ale deputatorilor sinodali pentru sesiunea presinte se voru rebonifica cate cu 50 cr. de mila de pamentu, fora privire deca caletori'a se face pe calea ferata, seu cu caruti'a.

Nr. 123. Comisiunea bugetaria pro-pune, inse numai.

Pentru venitoriu sinodulu decide, ca biroulu sinodului se tien in evidintia dilele in cari singuratiei deputati au participatu la siedintiele sinodali, era la incheierea sesiunei presinte a da unu conspectu esactu presidiului sinodale despre participarea deputatorilor dupa formul'a umatoaria:

CONSPECTU.

Nr. in ordine	Numele	Data prezentarii la sinod	Data in departarii	Sum'a dileloru pe trecute la sinod	Pentru spesele biroului s'a depus	Observatiune
---------------	--------	---------------------------	--------------------	------------------------------------	-----------------------------------	--------------

Nr. 124. Comisiunea bugetaria propune si

Sinodulu decide: ca acoperirea diurnelor si a speselor statorite mai sus, se se intemple anticipative, conform nrului de sub 67. adusu in sinodulu presinte; era sum'a intraga a speselor sinodali se va eiepta dupa modalitatea de pana acum'a precercuile electorali din tota eparchi'a, din care se va intregi fora scadere sum'a anticipativa.

Nr. 125. Comisiunea bugetaria propune, si

Sinodulu decide: ca pentru acoperirea speselor biroulu sinodalu, precum si a tiparirii protocolului siedintieloru, fiecarui deputatu i se va detrage 2 fl. din competintia.

Nr. 126. La propunerea amintitei comisiuni bugetarie.

Presidiulu e potitu a da ratiociniu la sinodulu venitoriu despre tote erogatiunile specificate mai susu cu privire la bugetulu acestui sinodu.

Nr. 127. Se pune in desbatere reportulu comisiunei bugetarie referitoriu la propunerea condeputatului sinodale *Ioane Moldovanu* in privint'a tiparirii protocolului siedintieloru sinodului presinte. La propunerea acestei comisiuni

Sinodulu decide, ca se se tiparesca protocolulu siedintieloru sesiunei presinte in form'a celui din anulu trecut; era efeptuirea tiparirii se se concreda redactiunei foiei nostre bisericesci si scolarie „Sperantia“ Spesele tiparirii se voru acoperi din sumele staverite in bugetu sub nr. 125. Totodata comisiunea opinioneza, ca restulu ce va se remana dupa refuiera speselor specificate in bugetu sub nr. 125. se se administreze respective se se ofere redactiunei amintite pentru infintiarea unui fondu in folosulu foiei mentionate.

Nr. 128. Se pune la ordine reportulu comisiunei bugetarie referitoriu la propunerea facuta din partea condeputatului sinodalu *Ioane Moldovanu* sub nr. 47. in treb'a spriginirii foiei bisericesci „Sperantia“. Comisiunea opinioneza

ca: „Sperantia“ se ie titlulu si de foia scolară, si pentru a o spriginii, se se indatoreze la prenumerare nu numai preotii si invetiatorii, ci si comitetele parochiali din tota eparchi'a aradana“ — Inse la propunerea Parintelui *Mirone Romanu*,

Sinodulu constatéza lips'a unei foi oficiali, carea se fia organu publicu in trebile bisericesci si scolarie ale eparchiei, si mesurile necesarii la provederea acestei necesitati, le concrede presiedintiei diecesane in contielegere cu consistoriele.

Nr. 129. Vine in desbatere reportulu comisiunei scolarie in caus'a memorandumului reuniunei invetiatoriloru din protopresbiteratulu Lipovei sub nr. 43. La punctulu 1. alu memorandumului, in care se arata slab'a stare a edificieloru scolastice, comisiunea propune si

Sinodulu recomanda senatelor scolastice a intreprinde celea de lipsa spre a pune edificiele scoléloru in starea recruta si a le provede cu celea necesarie, precum acést'a s'a provediutu in „Organisarea provisorie a invetiamentulu nationalu confesionalu“.

Nr. 130. In punctulu 2. memorandumulu invetiatoriloru arata lips'a planului de invetiamentu, a cartiloru de scola si scaderile institutulu pedagogicu. La acést'a comisiunea scolară propune, si

Sinodulu incredintieza senatelor scolastice a face planele de invetiamentu, precum prescrie „Organisarea provisorie a invetiamentulu“. De carti se va ingrigi comisiunea anchetaria ce s'a emisu deja. Reform'a preparandiei trece in resortulu comisiunei reorganizatorie. —

Nr. 131. Memorandumulu reuniunei invetiatoriloru accentueza scaderile ce intimpina invetiamentulu prin 4 forme de lectura. Cartile bisericesci, opinieza, a se tipari cu litere, a lapeda barbarismii din limba ect. La acést'a comisiunea scoléloru propune, si

Sinodulu recomanda cetitulu mai antaiu cu litere, apoi cu slove. — Cetirea germana si ungeresca se fia esceptiune, menita celor'a ce voru se treca la scolé mai nalte de limbe straine. Catu pentru tiparirea cartiloru bisericesci cu litere, se sustiene decisulu, care tramite caus'a la congresu. Era ce se atinge de purificarea limbei, acést'a este afacere eschisiva a culturei limbistice. —

Nr. 132. In punctulu 4, memorandumulu accentua ca abia $\frac{1}{4}$ a tinerimei frecunteza scol'a. Comisiunea scolastica propune, si

Sinodulu hotaresce ca senatele scolastice si respective inspectorii scolari se recerce, intru intielesulu legii de instructiune, pre autoritatile publice pentru ajutoriu in caus'a frecuentarii scoléloru din partea prunciloru, si vice-versa, recercate fiindu senatele scolastice seu inspectorii confesionali de catra autoritatile publice, se li dee datele necesarie. Spre acestu scopu, senatele scolastice se cerce a ave in fiecare luna unu reportu dela inspectorii despre frecuentare.

Nr. 133. In punctulu 5, memorandumulu reuniunei arata, ca posescu scoléle de Domineca si cursurile pentru adulti. Comisiunea scolastica propune, si

Sinodulu decide, ca senatele scolastice se indrume pre inspectorii scolari a esecuta ordinatiumile privitorie la scol'a de Domineca si la cursurile de adulti.

La acestu nr. a „Sperantiei“ adaugemu si suplimentu de diumatate de cola.

Nr. 134. Memorandulu reuniunei descrie in punctulu 6, trist'a s'orte a mai multoru invetiatori, cã sunt supusi ecuivalentu-lui dãrilor comunali. —

In asta privintia se primesce propunerea comisiei cu adausulu facutu de *I. Moldovanu*, adeca

Pentru absolvarea de ecuivalentu si spese comunali, se ascãpta rezultatulu adresei ce congresulu a ascernutu dietei in asta privintia. —

Si pana atunci presidiulu sinodulu eparchialu se recerce jurisdictiunile comitatense, a medilocu pe la comunitãti absolvarea preotiei si-a invetiatorilor de sub solvirea dãrilor comunali si ecuivalentu, dupa norm'a jurisdictiunei comitatense aradane. —

Nr. 135. Memorandulu reuniunei dice in punctulu seu alu 7, cumca aru fi bine se se separese invetiatori'a de cantoratulu straneloru, cã cantoratulu e sarcina prã grea pentru invetiatorii, cari au deja unu oficiu, din acãsta cauza, se afirma, cã mai multi invetiatorii au cadiutu si au moritu in morbu de peptu, caror'a li-se insira numele. — Comisiunea scolastica propune, si sinodulu primesce cumca —

Cantarea bisericesca e strinsu legata cu obiectele de propunere si cantoratulu cu docentur'a, precum se cere dela scõla confesionala. Cantãrile bisericesci facu propaganda pentru scõla si pentru invetiatori. Cã unii invetiatori, de cantare au cadiutu in morbu, pãte se fia cumca se voru fi prã silitu de au cantatu cu tonu prã 'naltu, precum acãst'a tocmai oprescu canõnelu bisericeci. Sinodulu crede, cumca invetiatorii voru evitã reulu acãst'a dẽca voru tienẽ la canõnulu 75-lea din Trula, cantandu linu fara ase mai sili. —

Nr. 136. Reuniunea in punctulu 8 alu memorandulu se plange, cumca votulu invetiatorilor nu se asculta la alegerea organeloru scol. si cã conducerea scõleloru se concrede la persõne fara prassa pedagogica. Comisiunea scol. propune, si sinodulu primesce :

Votulu invetiatorilor in privint'a organeloru scolastice, se asculta intre marginile Statutulu Organicu. Cãtu despre persõnele alese, responsabilitatea cade in resortulu senatulu scolasticu. —

Nr. 137. Reuniunea in punctulu 9 alu memorandulu cere, ca toti invetiatorii, cari inainte de Statutulu Organicu au fostu aplicati interimalminte, se fie provediuti acuma cu decrete definitive. Comisiunea propune, si sinodulu sustiene hotarirea senatulu scolasticu din Aradu, prin care invetiatorii ce s'au aplicatu dela 1859. in cõce, in districtulu consistoriulu din Aradu, se se supuna examenulu de calificatiune intru interesulu promovãrii instructiunei si a vãdiei invetiatoresci.

Nr. 138. Memorandulu in punctulu 10, cere indrumare facia cu deschiderea cursulu de metodu in Temisiõr'a. Comisiunea propune, si se primesce :

Despre cursulu practic supletoriu in ferie, acestu sinodu tiene la dispusetiunea, ce a facutu inca in sesiunea actuala. —

Nr. 139. In fine memorandulu invetiatorilor vãdã se se schimbe timpulu miruitulu ce se intempla sub servitiulu ddiescu, dar'.

Acestu sinodu pentru nenumerate motive canonice, nu

se sente chiamatu a schimbã ceva in Euchologionu sãu in usantiele canonice ale singuraticeloru biserice.

Dupa tiparirea acestui protocolu, presidintia e rogata, ca pe calea protopresbiteratulu din Lipov'a se tramita unu esemplariu acelei reuniuni spre a se informã despre decisiunile aduse la memorandu.

Nr. 140. Propunerea deputatulu *Paulu Rotariu* in caus'a reducerii parochieloru devenite vacante din protopresbiteratulu romanu or. alu Temisiorii in camunele: Hodoniu Monostoru, Giadani, Seceani si Isvivu,

Se transpune la consistoriulu aradanu pentru ca se procedeze in caus'a presinte conformu dispusetiuniloru decisiulu congresualu de sub Nr. 77. din 1870. —

Nr. 141. *Davidu Nicõr'a* asterne urmatõria propunere si sinodulu primind'o decide :

Spre a potẽ uniformã salariile invetiatorilor si a se statori salariu corespundistoriu lipsei invetiatorilor, si pe-tintiei materiali a comuneloru, se dã instructiune consistorieloru, ca cu ocasiunea sinodulu prosimu, se substãrna unu planu privitoriu la normarea salarieloru invetiatoresci.

Se accentuãza, cã ar fi de lipsa a se clasificã comunele si a se statori minimulu salariulu invetiatorescu.

Nr. 142. Comembrulu sinodulu *Iosifu Popoviciu* face propunere, ce priminduse, sinodulu eparchialu dechiara, ca

Toti tenerii studiosi in institutele teologico-pedagogice cari ca voluntari cauta se plinẽscã anulu servitiulu militariu, inca sub durat'a cursulu, la care suntu inscrisi, intru cãtu comportarea loru nu e dificultata, sunt admisi la esaminele prescrie si astfelu si timpulu petrecutu in acestu servitiu li-se socotesce.

Se se comunice consistoriulu din Aradu.

Nr. 143. Timpulu fiindu inaintatu,

Siedintia se incheia la 2 õre dupa mēdiadi, hotarin-duse: ca cea venitõria se se tienã astadi dupa mēdiadi ince-pandu la õr'a a 5.

Acestu protocolu s'a cetitu si s'a autenticatu in sie-dintia sinodala a IX. ce s'a tienutu la $\frac{10}{22}$. Aprile 1871. dupa mēdiadi.

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.
presidinte.

Georgiu Popa, m. p.
notariu.

Siedintia a IX.

tenuta la $\frac{10}{22}$. Aprile 1871.

Presidiulu ordinariu; Notariu: *Georgiu Pop'a*.

Nr. 144. Deschidenduse siedintia la õr'a a 5. dupa mēdiadi, se cetira protocoalele siedintieloru a VII. si VIII. si Se autenticara.

Nr. 145. Venindu la ordinea dilei propunerea lui *Ioanu Popoviciu Desseanu* de sub nr. 108. in privint'a desfiintãrii consistoriulu din Orade, propunatoriulu o revõca, in urma-rea carei'a

Se subtrage dela desbatere.

Nr. 146. Dr. *Paulu Vasiciu* propune a se exprime re-cunoscintia si multamita Ilustritatei Sale Prẽ-Santitulu Pa-

rinte Episcopu-presiedinte pentru ustanelele si intiept'a conducere in debaterile acestui sinodu.

Sinodulu esprime protocolarminte intre semne de bucuria recunoscintia si multiamita Ilustritatei Sale Parintelui Episcopu-Presiedinte pentru paicinti'a, ustanelele, intieptiunea si bunavointi'a, cu cari conduse debaterile sinodali.

Nr. 147. Ilustritatea Sa Parintele Episcopu-Presiedinte, tienendu cuventare de inchidere, recomanda deputatiloru se nu li se recésca zelulu de pana acum'a, se nu li slabésca credinti'a, ci se se intarésca si se se marésca, pentru ca biserica stramosiloru nostri se ajunga éra-si la stralucirea sa zea d'antâiu. Accentuésca necesitatea de a se face despuse-tiune pentru autenticarea protocolulu din acésca siedintia.

Portocolulu, cetinduse aeum'a indata, se autentica nu-mai-decâtu.

Conformu hotaririi de sus, protocolulu acestei siedintie se ceti si se autentică, in di'a insemnata mai sus, la óra 8. de séra.

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.
presiedinte.

Georgiu Popa, m. p.
notariu.

Cuventare funebrala

pentru

EMANUILU GOZSDU.

Domniloru si fratiluru!

„Pomeni-voiu numele teu in totu némulu si neamul“ dice Psalmistulu Davidu; Si eu cu aceste cuvinte ve invitu fratiloru, se ne aducemu aminte de fieiertatulu Emanuile Gozsdu, — veniti cu totii se punemu cunun'a recunoscintiei nóstre pe mormentu lui Gozsdu. — veniti se bine cuventâmu memori'a acestui barbatu. stralucitu, care a fostu celu mai mare binefacetoriu alu romaniloru din Ungari'a si Transilvani'a. — veniti se ne inbucurâmu si se damu lauda celui de susu cãci a lasatu se se nasca si dintre romani o inima nobila, carea, intréga sa viétia o a jertfitu spre folosulu bisericeii si a némului seu.

Da, Emanuilu Gozsdu, barbatu de pia memoria. astfelu, de daruri pretiose a pusu pe altariulu bisericeii si alu natiunei romane, cãtu numele lui va fi pomenitu in totu némul si némul si binecuventatu panacandu voce romana va mai resunã prin Ungari'a si Transilvani'a.

Dar' déca me intrebati mai de aprópe: cine a fostu Gozsdu? Vi spunu pe scurtu cã Emanuilu Gozsdu, a fostu de nascere romanu, — macedoneanu din Oradea-mare, alui Atanasiu Gozsdu, é' mum'a lui a fostu din famili'a Poienariu, carea si astadi esista in Oradea-mare. Gozsdu s'a nascutu in anul 1802. si a traitu cu totul 68. ani natiunei si bisericeii sale. Scó-

lele gimnasiale si sciintiele juridice le-a absolvatu in locul nasterii sale cu succesu eminentu, dupa aceea s'a dusu la Pest'a, unde ca juratu la Tabl'a regésca, a fostu practicante la renumitul advocatu de natiunalitate Serba: Vitkovich; aicea i s'a deschisu tenerulu Gozsdu unu terenu fórtelargu pentru de a-si inavuti sciintiele teoretice si practice, cãci cas'a advocatulu Vitkovich a fostu deschisa pentru capacitatile juridice, si pentru literatii serbi si magiari din Pest'a cu atãtu mai vertosu, cãci Vitkovich nu uumai ca advocatu, ci si ca literatu magiaru are nume frumosu in literatura magiara. Tenerulu Emanuilu Gozsdu aicea s'a desvoltatu nu numai pe carier'a juridica, ci capetandu indemnulu dela literatii serbi si magiari, a inceputu a se ocupã si elu cu literatur'a romana. Peste pucinu s'a si facutu cunoscutu cu anteluptatorii de atunci ai literaturii romane. Cãci, pe tempulu acela vietuiau acei barbati, cari au facutu epoca in literatur'a nóstra, si prin scrierile lor au desceptatu pre poporul romanu din letargi'a seculara, la care erã condamnatu romanulu de tempii cei fatali de mai nainte.

Firesece, facendu-se Emanuilu Gozsdu cunoscutu cu acesti literati, societatea lui mai alesu dupa ce s'a facutu advocatu si s'a asediatu definitivu la Pest'a, erau mai multu numai invetiatiu romaniloru si tenerii romani dela universitate. Unu Damaschinu Bojinca, Dr. Pavelu Vasiciu, Dr. Eutimiu Murgu, Dr. Rosa, Georgiu si Constantinu Pomuti, Tomiciu si altii mai multi, erau contimpurarii, colegii si amicii cei mai iubiti ai lui Gozsdu, intre atãti'a barbati si tineri inflacarati de zelul si amorulu catra cultur'a nationala, n'a potutu remane neactivu; a inceputu dara si elu cu mintea, cu intieptiunea si cu averea sa, a aduce folóse intelectuale romaniloru. A si depusu fundamentulu Calindareloru romane, cunoscute pretotu-indenea de calindarele lui Gozsdu. Aceste calindare s'a tiparitu sub redactiunea invetiatoriulu din Pest'a Niagoe, cu literele strabuniloru nostri, in cari si Gozsdu a scrisu mai multi articoli de interesu comunu „si asia pote dice, cã in tóta Ungari'a Gozsdu a fostu celu dintaiu pe tempulu acel'a, care scriindu si tiparindu calindare cu litere strabune, a datu impulsu si indemnulu romaniloru a cugeta mai adencu, despre ortografi'a romana cu litere, si a desbracá de literele cirilice, si cu ele, — de serbia. Atuncia apoi a incereatu mai multi literati romani a scria cu litere, intre altele fieiertatulu Episcopu gr. catolicu din Gherl'a Ioane Alexi a datu la lumina in limb'a latina o gramatica romana cu litere adeverate ale nóstre.

Epistol'a lui Gozdsu indreptata cãtra Niagoe si respunsulu acestui'a cãtra Gozdsu, ce s'a tiparitu in Calendariulu din anulu 1832. dau destula dovãda despre zelulu celu invapaiatu natiunalu alu lui Gozdsu cãtra desceptarea romaniloru in literatur'a si cultur'a natiunala.

Cu cãtu Gozdsu pasiã in etatea barbatiei, cu atãtu erã elu mai multu stimatu si iubitu nu numai la romani, ci chiaru si la aristocrati'a magiara, la aceea aristocrãtia, carea pe atuncea numai pre acei'a i priviã de *ómeni*, cari aveau baremu titul'a de baronu: pre Gozdsu inse, de si nu erã baronu. lu primira in societatea si de avocatulu bunuriloru lor. Manier'a fina a lui Gozdsu in societate, si intielptiunea sa i-a adusu pre acei aristocrati acolo cãtu pre Gozdsu lu tieneau nu numai de omu, ci chiaru de omu invetiatu, ceea ce Gozdsu in adeveru a si fostu.

Ca advocatu, cunoscutu pretotindenea de romanu Gozdsu a fostu admiratu chiaru si de capacitãtile cele mai mari juridice ale Ungariei.

Pre Gozdsu, ca pre advocatu, mai vertosu in apearile criminale nu-lu intrecea nici unu advocatu in Pest'a, in capital.a Ungariei, unde totodeun'a s'a afluatu aprópe la o mie de advocati; si in adeveru candu Gozdsu trebuia se apere pre atare omu in-criminatu, — sciã indata orasiulu intregu, si la pe-tractarile publice ale lui, salónele cele spatióse ale tribunaleloru din Bud'a-Pest'a erãu indesate de ascultatori si adoratorii advocatului Gozdsu cãci densulu posedé o eloquentia rara, incãtu inimelã si sentie-mintele ascultatiloru, ma chiaru si a judecatoriloru Gozdsu le dirigea dupa placu.

Astfelu Gozdsu a fostu unu advocatu fôrte cautatu nu numai in Pest'a, ci ahiaru prin tóta Ungari'a si asia firesce, ostenelele sale fura binecuventate de domnulu cãci si-a cascigatu o avere colossale, aprópe la unu diumetate de milionu de florini.

Gozdsu, vediendu fructele cele frumóse ale us-teneleloru sale, — pre tenerii romani, cari venira la Pest'a pentru de a invetiã sciintiele mai inalte la Universitate. i-a indemnatu cu de adinsulu a pasi pe carier'a advocatuala. Se si scie pretotindenea, cã in Cancelari'a feiertatului Gozdsu nici candu n'a lucratu atare teneru de natiunalitate ne romana, ci totu nu-mai teneri romani dela Universitate, pre cari afara de svaturile parintesci, fôrte adeseori ii prevede cu tóte cele de lipse.

Acéstã impregiurare inca este unu mare meritu pentru Gozdsu, cãci in scól'a si sub conducerea in-

tielãpta a lui s'a deschisu si s'a desvoltat mintea multoru teneri romani, cari apoi multu pucinu de-venira barbati devotati intereseloru nóstre publice. Multu pucinu, din cancelari'a lui Gozdsu au iesitu, incãtu sciu eu Comitetele supremu de pia memoria alu Aradului Georgiu Popa, Comitele supremu de acuma alu Carasiului Ioane Fauru, renumitii advocati Ioane Ambrusiu din Orade, Ioane Popoviciu din Aradu, Alesandru Atanasieviciu din Lugosiu, ect.

Afara de acést'a, cas'a lui Gozdsu erã deschisa diu'a nóptea pentru ori-care romanu, — tenerimea romana din Pest'a la Gozdsu si-afluã asilulu seu tot-deun'a la, elu ca la unu bunu parinte conveniã fôrte adeseori tenerimea intrãga fãra deosebire de reli-giune. Si in adeveru, nu este casu, ca atare teneru romanu se nu fie fostu bine primitu si se nu fie afluatu mangaere si ajutorare in cas'a lui Gozdsu.

Adese-ori, candu barbatii romani din Buda-pest'a si multimea de teneri se afluã afara in locuintiã de véra a lui Gozdsu, — nici candu nu lipsiã ospetarea si petrecerea adeveratu romana. Senguru betranulu Gozdsu incepé a cantã dimpreuna cu tenerimea doinele nóstre cele frumóse de prin Ungari'a si Tra-silvani'a. una numai in semnu aci: cumcã adeca can-tarea cea dintãia erã mai totdeun'a imnul romaniloru de laureatulu poetu Andreiu Muresianu, Gozdsu, erã care incepé si ducé pana in capetu pre „Destép-ta-te Romane“, erã inteneritu betranulu Gozdsu candu poté se cante in mediuloculu teneriloru romani.

Tóte aceste dovedescu din destulu, cã Emanuile Gozdsu. ca literatu ca advocatu si ca omu privatu multu si-a iubitu némulu seu romanescu, dar dovãda este si cuventarea lui cea classica, ce o-a tienutu in interesulu romaniloru ca comite-supremu alu Cara-siului in anulu 1861. in cas'a magnatiloru. Unu graiu mai puternicu, si atãte adeveruri fondate nici odata nu s'a graitu in Camera magnatiloru prin romanu si pentru romani, si tocmai pentru aceea, betranulu Gozdsu erã inundatu cu adrese de multiemire, si de gratulari cordiale de prin tóte partile Ungariei si Transilvaniei locuite de romani.

Dar' Gozdsu a lucratu multu si pentru biseric'a nóstra dreptu credinciósa; cãci a participatu in fapta la multe deputatiuni si consultari pentru recas-cigarea Metropoliei nóstre romane, afara de acést'a lui Gozdsu avemu se multiamimu, ca in biseric'a gr. or. grecésca din Pest'a s'a introdusu la servitiulu domnedieescu si limb'a romana, ca egalu indreptãta

cu cea grecésca, — meritulu este alui Gozdu, ca comunitatea greco-romana din Pest'a are védia si fórte frumóse mediu-lóce banale, càci cas'a impo-santa, ce se afla in giurulu bisericeii din Pest'a, s'a ziditu éراسi numai prin staruintiele fieiertatului Gozdu.

Afara de aceste Gozdu a facutu mari servitii si patriei nóstre comune, càci a fundatu, sustienutu, si condusu mai multe institute de bani si de huma-nitate in Pest'a, precum: cass'a parsimoniala, asecuratiunea recipróca din Pest'a, mór'a de vaporu „Con-cordi'a," si institutul orbiloru din Pest'a, la cari Gozdu erá alesu séu de membrulu directiunei, séu de presiedinte.

Atâte nesuintie salutarie si lucràri neobosite au si fostu binecuventate de domnulu, pentrucà nesu-intiele lui au fostu nobile si indreptate spre fericirea némului romanescu, lasandu dupa mórtea lui peste 300,000. fi. in val. aust. spre crescerea si in florirea némului romanescu si a bisericeii gr. orientale ro-mane din Ungaria si Transilvani'a.

Éca cum suna testamentulu lui Gozdu despre acésta fundatiune marétia:

(Vedi Telegrafulu romanu nr. 9. din anulu 1870.)

Ati auditu cuvintele proprie ale testamentulu lui Gozdu. Si acuma intrebu eu: cine a fostu Emanuilu Gozdu?

Gozdu a fostu barbatulu celu mai bravu, celu mai bunu, amicul celu mai sinceru si nefaciarnicu alu natiunei si alu bisericeii nóstre, elu e primulu si celu mai puternicu faptoru pàna acuma pentru pro-movarea romanismului, barbatulu celu mai realu si plinu de merite, antagonistulu celu mai mare si ne-impacaveru a celoru ce numai vórbe góle prin min-ciuni si prin laude proprie au amagitu si mai ama-gescu inca pre poporulu romanu, elu a fostu unu adevératu parinte alu seraciloru teneri romani, dove-dindu in fapta, ca multu si-a iubitulu natiunea bise-rica sa.

Sengura acésta fapta, fundatiunea lui Gozdu, e atátu de marétia, atátu de nobila, càtu acestu mecenate romanu merita a i se scrie numele cu litere de auru pe paginile istoriei nóstre natiunale, càci prin fundatiunea sa a datu mediulóce teneriloru se-raci romani a cercetá scólele, a se desvoltá in sciintie, si in urma a fi luminatorii si conducatorii némului romanescu.

Si cati au aruncatu piétra osendei pe capulu fie iertatulu Gozdu! acesti'a remanu acum rusinati

si trebuie se se inchine cu pietate inaintea mormen-tului, si a geniului lui Gozdu, inaintea primului regeneratoru, a natiunei nóstre atátu de scapetate!

Emanuilu Gozdu in adevéru stralucește intre toti romanii ca luceferulu intre stele.

Càci astfelu de jertfa marétia si placuta lui Domnedieu si admirata de ómeni n'a adusu inca nimenea pe altariulu santei bisericeii si a natiunei nóstre. Si pentru tóte aceste numele lui Gozdu va fi binecuventatu din generatiune in generatiune; fiii, nepotii si stranepotii nostri se vor rugá lui Ddieu pentru odihn'a sufletului repausatulu Gozdu, si eu ve rogu ca cu ocaziunea acésta si noi se ne aretamu recunoscatori càtra acestu mecenate alu romaniloru. dicendu dimpreuna cu mine: Usióra se-i fie tierena, si in veci se fie pomenirea lui.

S'a cetitu in sinodulu protopresviteralu alu Ha-siasiuului in ¹³/₂₅. Martie 1871. Prin:

MICH. BESANU.

VARIETATI.

* * * *Domineca in 30. Maiu d. m.* prea santia sa Dnulu Episcopu alu Aradului, ca presiedintele delegatiunei esmise din partea congresului nationalu din Sabiu, a plecatu la Carlovétiu unde are de a se intruni delegatiunea, ca inde-cursulu acestei sesiuni congresuale serbesci, se faca inpa-ciuire definitiva cu tóte pretendiunile ce le avemu la serbi. Delegatiunea numai peste 10 seu 11 dile se va a puca de lucru éra pana atunci se va ocupa cu pregatirile necesarii la acést'a cauza interesanta, despre resultatulu careia cu curiositate astépta ori care romanu adevératu; ca fiva acela favoritoriu seu ne favoritoriu pentru noi nu potemu sei inainte; inse speramu cà fratii serbi, nu se voru opune pre-tensiuneloru nóstre drepte si legale, cu atata mai vertosu cà delegatiunea esmisa din partea loru cu pucina esceptiune le-a recunoscutu tóte; afara de aceea ei totu nu potu de-nega ce e alu nostru, ce trebuie se ne dee de nu de voie de nevoie, de dupa o alta judecata straina.

In congresulu din Carlovétiu inainte de proeptulu de inpacuire cu romanii se va desbate regulamentulu comene-oru. Dintre obiectele pertractate pana acuma mai intere-santa a fostu desbaterea asupra invetiamentulu si dotatiunei invetiatoriloru. Limba magiara s'a respinsu cu maioritaea voturiloru, de a fi intre obiectele obligate de invetiamentu in scola.

* * * *Pozsonienii catholici*, substernu la dieta o petiti-une, in contra agendeloru congresului cath. de estu-tempu, pre care — dicu ei — cà nu voescu alu recunósce indrep-tatitu de a duce decisiuni legale, pentruca nu representa universitatea catholica prin urmare nu primescu neci ope-ratulu maioritatii neci a minoritatii congresului de basa pentru viitoriu.

Pentru redactiune: **Mihailu Sturz'a.**